

Kontiolahden kunnan lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta

Hallituksen lakiesitykseen liittyvät ongelmat

Kontiolahden kunta toteaa, että nykymuodossaan esitetty lakimuutos jakaisi Suomen alueen kahteen kehitysskenaarioon: Kehittyvällä alueella puhdas sähkötuotantokapasiteetti kasvaisi edelleen, siirtoverkot kehittyisivät ja tämä houkuttelisi alueelle energiantensiivisiä investointeja. Vastaavasti taantuvalla alueella sähköntuotantokapasiteetti kattaisi lähinnä minitarpeen, eli kaupan, liikenteen ja pienteollisuuden. Energiantensiiviset investoinnit eivät hakeutuisi tälle alueelle eikä näin muodin syntyisi perusteltua tarvetta kehittää siirtoverkkokapasiteettia. Edellä typistetyksi kuvattujen alueellisten eriytymisskenaarioiden aluetaloudelliset vaikutukset olisivat merkittäviä.

On myös perusteltua esittää, että datakeskusten kohtelu HE:ssä on vastoin yritysten yhdenvertaista kohtelua. Yleisesti esityksessä korostetaan teknologianeutraaliutta, joten lainsäädännöllisesti ei ole kestävää perustetta asettaa yksi ala tai tietynlaiset yritykset eriarvoiseen asemaan suhteessa muuhun teolliseen tuotantoon. HE luonnos pyrkii ohjaamaan datakeskusten sijoittumista maassamme asettamalla niille senkaltaisia vaatimuksia, jotka määrittäisivät mihin maassamme voi tietynlaista liiketoimintaa sijoittaa. Tämä on vastoin Suomen perustuslain (731/1999) 18 §:ssä säädettyä elinkeinovapautta sekä julkisen vallan velvoitetta edistää työllisyyttä.

Kontiolahden kunta katsoo, että kokonaisuutena HE:n luonnoksen toteutuessa nykymuodossaan investoiminen energiantensiiviseen tuotantoon ja erityisesti datakeskuksiin byrokratisoituisi merkittävästi koko Suomen alueella. Nopeasyklisessä markkinassa tämä voi olla ratkaiseva tekijä, joka ohjaa investointeja esimerkiksi muihin Pohjoismaihin.

Ehdotettu lain voimaantulon aikataulu aiheuttaisi merkittäviä taloudellisia tappioita niille kunnille ja yrityksille, jotka ovat datakeskusten suunnittelun ja sijoittumisalueiden esirakentamisen jo aloittaneet.

On perusteltua väittää, että HE:n mukainen merkittävä muutos sähköenergiakapasiteetin jakoperusteisiin romahduttaisi kuvaa Suomesta stabiilina ja ennustettavana investointikohteena.

Tarkempia esitykseen liittyviä huomioita ja puutteita

Kontiolahden kunta kiinnittää huomiota, että esitetyn lakiluonnoksen vaikuttavuusarviointi on puutteellista. Suomi toimii osana Pohjoismaista ja

Eurooppalaista sähkömarkkinaa, mutta kirjeessä on tarkasteltu ainoastaan Tanskan säätelymallia ja esimerkiksi Irlannin aivan eri kehitysvaiheessa olevaa tilannetta. Siinä vaiheessa, kun Suomen datakeskus- ja sähkömarkkina ovat Irlannin tilanteessa, on tuotantokapasiteettipuolella todennäköisesti löydetty jo toimivampiakin ratkaisuja kuin Irlannin regulaatioon perustuva.

Lisäksi taloudellisten ja aluetaloudellisten vaikutusten tarkastelu on merkittävän puutteellista keskittyen lähinnä yritysten asemaan. Kilpailtaessa kymmenien miljardien investoinneista tulee vertailukohdiksi asettaa erityisesti Ruotsi ja Norja. Mikäli lainsäädäntö heikentää Suomen asemaa suhteessa muihin Pohjoismaihin, sijoittunevat investoinnit Suomen ulkopuolelle esimerkiksi ilmastoltaan yhtä soveltuvaan Ruotsiin, mutta kuitenkin samalla saman sähköpörssimarkkinan piiriin. Näin investoinneista saatavat kymmenien miljardien eurojen hyödyt menevät muualle, mutta sähköntuotantokapasiteetin lisäämiseen haasteet kohdentuvat myös Suomeen.

Hallituksen esityksen tavoitteena on, että sähköntuotantokapasiteettia rakentuu niille alueille, joissa kulutus lisääntyy. Tavoitteen toteutumista pyritään edistämään sähkön kuluttajille, eli käytännössä datakeskuksille, asetettavilla velvoitteilla. Toimenpiteillä pyritään hillitsemään sähkönsiirtokapasiteetin rakentamisen kuluja. Hallituksen esitys perustuu näkemykseen, jonka mukaan energiamarkkinat eivät ilman lisäsääntelyä kykene vastaamaan riittävän nopeasti sähkön kysynnän ennakoituun kasvuun. Tämä näkemys muodostunee siitä, että Suomessa sähköenergia on edelleen Euroopan halvinta, mistä johtuen tuotantoon kohdistuvat investoinnit ovat suurelta osin odottaneen taloudellisen kannattavuuden kohentumista.

Kontiolahden kunta tiedostaa, että sähkön hintaan liittyvä huoli nousee esiin kansalaiskeskustelusta. Nyt tilannetta pyritään korjaamaan säätelyperustaisesti sen sijaan, että luotettaisiin markkinoilla toimivien yritysten kykyyn rakentaa uutta sähköntuotantokapasiteettia. Tämän tyyppisillä regulaatioon perustuvilla ratkaisuilla on väistämättä markkinaehtoista energiamarkkinaa vääristävä vaikutus. Tämä voi johtaa mm. siihen, että markkinaehtoiset energian tuottamiseen kohdentuvat investoinnit eivät kohdistu Suomeen. Samoin uusien energiantuotantomuotojen kehitys markkinaehtoisesti hidastuu.

Itäisen Suomen ja Pohjois-Karjalan tilanne

Kontiolahden kunta kiinnittää huomiota siihen, että merkittävä osa itäisestä Suomesta on energiaintensiivisten merkittävämpien investointien ulottumattomista. Tämä johtuu siitä, että Fingridin 400 kV:n kantaverkko ei kata näitä alueita. Kyseinen 400 kV:n kantaverkko ei nykyisin ulotu lainkaan Pohjois-Karjalaan, vaan verkon itäisin osa ulottuu ainoastaan Pohjois-Savon puolella sijaitsevan Joroisten kunnan Huutokoskelle sekä Etelä-Karjalassa Lappeenrantaan. Tämä puute on yksittäisistä Suomen itäisten kuntien kehittymistä jarruttavista seikoista todennäköisesti vaikutuksiltaan merkittävin. Kuten edellä tässä lausunnossa on todettu, niin tulevaisuus on vahvasti sähköinen.

Itärajan läheisyys estää alueelle tuulivoiman rakentamisen, mikä on käytännössä ainut merkittävä ja varteenotettava uusiutuvan energian muoto, mikäli ydinvoimaa ei huomioida. Aurinkovoima täydentäisi tuulivoimalla tuotettavaa sähköenergiaa. HE:n perusteluissa tämä ongelma on nostettu esiin, mutta samalla on esitetty ratkaisuksi kaasuverkkoa. On syytä huomata, että myöskään kaasuverkko ei ylety Etelä-Karjalaa pohjoisemmaksi. Pohjois-Karjalan alueella kaasuverkkoa ei ole.

Fingridin 400 kV:n verkkokapasiteetin puuttuminen ja tuulivoiman tiukat rakentamisrajoitteet muodostavat yhdessä tilanteen, joka pääosin estää energiaintensiivisten teollisuuden alojen investoinnit Pohjois-Karjalan alueelle. Energian rajoitettu saatavuus rajoittaa sähköistymistä kokonaisuutena ja itäisen Suomen rajakuntien elinvoiman kehittymistä. HE:n esitys etusijaisryhmämenettelyineen jäädyttäisi nykyisen tilanteen. On syytä huomata, että jakeluverkon kehittämisvelvollisuudesta on säädetty sähkömarkkinalaissa (19 §). Mikäli HE:n esitys etenisi, niin investointikyselyt kiertäisivät energiansiirron pullonkaula-alueet ja näin ei muodostuisi tarvetta vahvistaa kaikelle teollisuudelle ja liikenteelle kriittisiä energian siirtoyhteyksiä. On vaikea kuvitella sellaisia muita tukitoimenpiteitä, jotka kompensoisivat HE:n esityksestä johtuvat aluetalouden kehittymisen rajoitteet.

Eri teollisuuden alojen toimintaedellytyksiä arvioitaessa datakeskukset sopisivat hyvin itäiseen Suomeen, koska niiden tuottaman palvelun siirtäminen tapahtuu olemassa olevien valokaapeliyhteyksien kautta eikä näin ollen kalliita logistiikkainvestointeja tarvita. Lisäksi alueella on suuria teollisuustontteja ja työvoimaa on saatavilla rakentamiseen ja ylläpitoon.

Vaikutukset Kontiolahdella

Kontiolahden kunta tuo esille, että Pohjois-Karjalan alue on kärsinyt merkittävästi itärajan sulkemisesta. Matkailu ja kauppa ovat kärsineet merkittävästi rajan sulkeutumisesta ja lisäksi logistiikka on hankaloitunut mm. Saimaan kanavan käytön päätyttyä.

Kontiolahden kunta ja yrittäjät ovat systemaattisesti etsineet uusia ratkaisuja alueen elinvoiman vahvistamiseksi. Sähköverkon olemassa olevaa kapasiteettia on analysoitu ja olemme käyneet lukuisia keskusteluita useiden datakeskustoimijoiden kanssa alueelle sopivien datakeskustyksiköiden rakentamisesta. Yksin Kontiolahden kunnan alueella on tällä hetkellä vireillä kolme vaikutuksiltaan merkittävää datakeskushanketta. Tämän lisäksi datakeskushankkeita on vireillä useissa muissa alueen kunnissa.

Kontiolahden kunta katsoo, että hallituksen esitys vaarantaisi Itä-Suomen mahdollisuudet päästä osalliseksi puhtaan siirtymän, sähköistyvän teollisuuden, datakeskusten, sähkövarastojen ja muiden energiaintensiivisten toimialojen investoinneista. Se olisi ristiriidassa Itä-Suomen elinvoiman ja tasapainoisen aluekehityksen vahvistamista koskevien tavoitteiden kanssa.

5.10.2026

Valtion ja kantaverkonhaltijan tulee ensisijaisesti huolehtia siitä, että sähkönsiirtoverkkoa vahvistetaan Itä-Suomessa ja että alueella suunnitelluille investoinneille voidaan tarjota riittävä liittymiskapasiteetti kilpailukykyisessä aikataulussa.

Muutosesitykset

Kontiolahden kunta esittää, että sähkömarkkinalaki nykymuodossaan turvaa varsin kattavasti sähkön saatavuuden eri alueilla ja erilaisille toimijoille. Mikäli sähkömarkkinalain muutosta päätetään viedä eteenpäin, vaatii HE:n esitys merkittävää lisävalmistelua ja erityisesti laajempaa lakimuutoksen vaikutusten arviointia. Nykymuodossaan HE:n esitys ei tarkastele riittävällä laajuudella ja tarkkuudella ehdotetun lakimuutoksen vaikutuksia energiantensiivisten teollisuuden alojen ja erityisesti datakeskusten sijoittumisedellytysten muuttumiseen. Lainvalmistelu on toteutettu nopeassa aikataulussa mikä viittaisi siihen, että valmisteluprosessissa on ohitettu keskeisiä lainvalmisteluun liittyviä työryhmätyöskentelyvaiheita. Nopeasti ja puutteellisesti suoritettu valmistelu on ristiriidassa huolellisen lainvalmistelun periaatteiden kanssa.

Kontiolahden kunta esittää huolen siitä, että HE:n esitys omalta osaltaan loisi tilanteen, jossa energiantensiivisen teollisuuden sijoittuminen lähelle itärajaa muuttuisi erittäin hankalaksi. Liittymätiedustelujen vähetessä olisi perusteltua todeta, että monien itärajan kuntien kehitykselle erittäin merkittävä Vaaralinjahanke (400 kV:n siirtoyhteys) voitaisiin pahimmassa tapauksessa unohtaa.

Kontiolahden kunta pitää välttämättömänä, että esityksen alueelliset ja elinkeinopoliittiset vaikutukset arvioidaan uudelleen. Arvioinnissa tulee tarkastella erityisesti sitä, miten etusijamenettely vaikuttaisi Itä-Suomen investointeihin, työllisyyteen, yritysten sijoittumiseen sekä kuntien mahdollisuuksiin kehittää teollisuus- ja yritysalueitaan.

Mikäli ko. lakiesityksen valmistelua päätetään jatkaa, on lain voimaantuloa välttämätöntä lykätä vähintään vuodella, jotta lähes valmiit hankkeet saadaan toteutettua suunnitellussa aikataulussa nykyisen lainsäädännön puitteissa. Lainsäädännön muutokset eivät saa aiheuttaa kohtuutonta haittaa ja alaskirjauksia datakeskushankkeita valmistelleille kunnille tai suunnittelussa jo pitkällä oleville yrityksille.

Kontiolahdella 5.10.2026

Kontiolahden kunnanhallitus

